

УДК 343.9(477)

Марина Василівна Фоменко,

ад'юнкт докторантури та ад'юнктури

Харківського національного університету внутрішніх справ

«ПЕРЕШКОДЖАННЯ» ЯК ОЗНАКА ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 170 КК УКРАЇНИ

Термін «перешкоджання» вживається у багатьох нормах особливої частини КК України. Найбільше законодавець використовує його у статтях, що передбачені розділом V «Злочини проти виборчих, трудових, та інших особистих прав і свобод людини і громадянина», при цьому зміст терміну в жодній з норм не розкрито. Зокрема, ст. 170 КК України передбачає: умисне перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій або їх органів.

Що ж саме містить в собі термін «перешкоджання»? Як відомо, злочином відповідно до ч. 1 ст. 11 чинного КК України вважається суспільно небезпечне діяння особи, тобто дія або бездіяльність, вчинене суб'єктом злочину [1]. Як бачимо, злочин завжди являє собою акт вольової поведінки людини, який виражається у зовнішньому прояві його активності в формі дії або бездіяльності, направленої на зміну соціального середовища, про що наголошується в науковій літературі [2, с. 6]. Перешкоджання у контексті ст. 170 КК України, утворюючи собою діяння (дію або бездіяльність), порушує ті суспільні відносини, які забезпечують нормальне функціонування законної діяльності профспілок, політичних партій та громадських організацій, таке перешкоджання завжди є незаконним.

Так, якщо заподіюється або створюється загроза заподіяння шкоди суспільним відносинам, що забезпечують нормальне функціонування професійних спілок, таке перешкоджання може проявлятися в наступних діяннях: в умисному перешкодженні членам профспілок відвідати та оглянути місце роботи на підприємстві, в установі, організації; перешкодженні в отриманні документів від власника з умов праці; перешкодженні в перевірці розрахунків з оплати праці. Це також може бути позасудове позбавлення права власності, а також права володіння та користування

майном або коштами, заборона проведення страйків, мітингів, демонстрацій, примусовий розпуск, припинення або заборона діяльності цих організацій або їх осередків, погроза, насильство щодо керівників цих організацій.

Щодо політичних партій та громадських організацій перешкодження може полягати у неправомірному втручанні в їх діяльність, безпідставній забороні партії чи громадської організації, забороні проводити партійні збори, різні заходи політичного, культурно-масового характеру та інших дій у зв'язку із здійсненням ними політичних, соціальних, економічних, культурних та інших інтересів, а так само погроза і насильство щодо керівників чи інших членів політичних партій чи громадських організацій. Перешкодження може виражатися як у формі дії (наприклад, у забороні відвідати та оглянути місце роботи, забороні проведення зборів, страйків, мітингів, демонстрацій), так і в бездіяльності (ненадання приміщення для проведення зборів, ігноруванні законних рішень профспілок).

З етимології «перешкоджати» означає бути перепорою для чого-небудь; створювати завади, заважати, забороняти кому-, чому-небудь [3, с. 613; 4, с. 752]. Очевидно, що таке перешкодження може вчинятися будь-яким способом. Дійсно, в реальності злочинне діяння (бездіяльність) завжди характеризується місцем, часом, обстановкою та способом його здійснення. Так, місце, час, обстановка вчинення злочину, взяті в сукупності, виступають в ролі об'єктивно-предметних умов, в яких розвивається і вчинюється злочинне діяння. Інше значення для характеристики суспільно-небезпечного діяння (бездіяльності) мають способи та засоби вчинення злочину. Вони належать самому діянню, притаманні йому. Спосіб вчинення злочину, вказуючи на ті прийоми та методи, які застосовує особа при здійсненні злочинної дії, має своїм функціональним призначенням «забезпечити» виконання дії, направленої на досягнення відповідної мети [2, с. 20, 22].

У ст. 170 КК України встановлено відповідальність за умисне перешкодження законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій, однак способи вчинення перешкодження не визначено. Тому є незрозумілим яким чином винний впливає на діяльність зазначених об'єднань з метою

завадити порядку їх функціонування. Аналізуючи наведене визначення поняття «перешкоджання», вбачається, що відносно профспілок, політичних партій та громадських організацій воно також може вчинятися шляхом встановлення будь-яких перепон з метою обмежити чи позбавити їх можливості в реалізації визначених Конституцією та законами України прав і обов'язків. Такими способами можуть виступати: обман, насильство, примус (фізичний чи психічний), підкуп, знищення чи пошкодження майна, погроза, розголошення відомостей та інші. Відповідно до різних способів здійснення перешкоджання, відповідальність за нього також може виявлятися по-різному.

Норма, передбачена ст. 170 КК України не містить кваліфікуючих ознак. Тому застосування погрози чи насильства відносно керівників та членів професійних спілок, громадських організацій та членів політичних партій підлягає додаткової кваліфікації за відповідними статтями Особливої частини КК, що передбачають відповідальність за злочини проти життя та здоров'я особи. Необхідно зауважити, що перешкоджання під час організації та проведення зборів, мітингів, демонстрацій членами профспілок, політичних партій та громадських організацій, вчинене службовою особою або із застосуванням фізичного насильства є спеціальним різновидом перешкоджання законній діяльності зазначених об'єднань, що є предметом окремого дослідження. Погроза або насильство щодо керівника політичної партії передбачено спеціальною нормою – ст. 346 КК України.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : станом на 18 черв. 2015 р. – Харків : Право, 2015. – 266 с.
2. Панов Н. И. Способ совершения преступления и уголовная ответственность : монография / Н. И. Панов. – Харьков : Вища школа, 1982. – 160 с.
3. Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. Т. 2 / уклад. В. Яременко, О. Сліпушко. – Київ : Аконіт, 2003. – 927 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2002. – 1440 с.

Одержано 19.04.2016